

КЛУБ „РАКЕТНИ ВОЙСКИ И АРТИЛЕРИЯ-ОЛИМПИЙ ПАНОВ“
София, E-mail: klub_rva@abv.bg

Характер и особености на съвременната война

П-к о.з., доцент, доктор Гергин Гергинов, 0888316438

Според редица военни специалисти вероятността за възникване на война от четвърто поколение, подобна на Втората световна, става все по-малка.

Нищожна е и вероятността за възникване на война от пето поколение-ракетно-ядрената, защото този, който започне пръв, ще загине втори. **Това става** пределно ясно през октомври 1961 г., когато бе взривена 58 мегатонната термоядрена бомба.

Следователно за постигане на глобална политическа цел трябваше да се създаде друго въоръжение, позволяващо постигането ѝ без риск от глобална катастрофа.

Създаването му започна през 70-те години на XX век на основата на резултатите от научно-техническата революция на „чипа и робота“. Само за 1.5-2 десетилетия във военните арсенали на САЩ и СССР започнаха да навлизат образци от новите оръжейни системи, получили наименованието „високоточни“. Тяхен синоним станаха крилатите ракети с различно базиране.

Новите оръжия наложиха създаване на **нови форми и методи** за бойно използване, които от своя страна доведоха до прилагане на **нови принципи в тактиката, оперативното изкуство и стратегията** и в крайна сметка до промени в строителството на въоръжените сили и подготовката на войските.

По същество те са елементи от подготвяната днес война от 6-то поколение.

Ефективността на новите оръжия беше проверена по време на проведените настъпателни операции от 1991 г. до днес.

Тези операции могат да се обособят в три различни по замисъл, характер и начин на осъществяване форми :

- **първа, линейно-контактна.** Тя е използвана при трите стратегически операции : срещу Ирак “Пустинна буря” през 1991 и „Свобода за Ирак“-2003 г. и “Трайна свобода” през 2001 г. срещу Афганистан, както и за оперативнотактическите „Зората на Одисей“ през 2011 г. срещу Либия и "Сервал" през 2013 г. в Мали.

Те са комбинация от форми и методи, характерни за войната от 4-то и 6-то поколение, т.е. при тях се осъществява „контактно обкръжаване с безконтактно унищожаване“ чрез масирани удари с ВТО.

- **втора, неконтактна.** Характерна е за оперативнотактическите операции „Преднамерена сила“ през 1995 г. в Босна и „Пустинна лисица“ в Ирак 1998 г. Опитът от тях е в основата на стратегическата настъпателна операция „Съюзническа сила“ срещу Югославия през 1999 г.

При тях целта се постига чрез интензивни въздушно-морски удари с ВТО, т.е. чрез дистанционна, неконтактна война с минимални собствени загуби.

- **трета форма, нелинейно-контактна,** при която бойните действия се водят на многобройни разсъсредоточени в пространството места.

Кои са характерните особености на посочените операции по първите две форми и на новите моменти, очертали се след 2003 г.?

Анализът им показва, че могат да се групират в следните **9 основни** направления :

1. Постигане на информационно превъзходство чрез :

- **оказване на многостранно психологично въздействие** върху бъдещия противник с цел сломяване на желанието му за съпротива, обосноваване на предстоящите действия пред собствения народ и пред световната общественост, поощряване на предателството, мобилизиране на **вътрешните съпротивителни сили** или

разгаряне на **междуетнически и междурелигиозни противоречия**. За тази цел се използват свои и чужди електронни и печатни медии като твърде ефективно информационно оръжие.

Психологичното въздействие се осъществява чрез целенасочено използване на специализирани звена със свой инструментариум. Такава, например, е групата специалисти на НАТО по психологични операции, установила се в Украйна през март т.г.

- **изключително важно е точното и пълно разкриване** на системите за управление на държавата, войските и оръжията. За целта се използват агентурни и технически средства за разузнаване с космическо, въздушно и земно базиране. Едновременно с това се осигурява защита на собствената информационната система и се нанася максимално поражение на информационните системи на противника.

2. Машабно използване на средствата за радиоелектронна борба, включващо радиоелектронно осигуряване, т.е. разкриване на противниковите радиоелектронни средства, радиоелектронно противодействие, т.е. подавянето им и радиоелектронна защита на собствените системи.

3. Масирано използване на крилати ракети с въздушно и морско базиране и УАБ за унищожаване на системата за ПВО в началния етап на въздушно-морската операция, а след това и на военната и административна инфраструктура.

За ролята и значението на високоточните оръжия може да се съди от използването им в проведените операции. Например, през 1991 г. срещу Ирак ВТО са **8 %**, а през **2003 г. вече заемат почти 70 %** от всички използвани боеприпаси.

През 1991 г за унищожаване на 1 цел са изразходвани 57 боеприпаса, а през 2003 г. това количество намалява до 1.5.

Именно поради това потенциалът от ВТО **непрекъснато нараства**.

Според прогнозите през периода 2014-18 г. ще бъдат произведени около 200 000 КР за поразяване само на земни цели.

Вече е съвършено ясно, че началото на всяка война, локална или световна, ще бъде двубой, но не между влитащи самолети и средства за ПВО, а ракетен двубой **между КР и УАБ от една страна и ЗРК за ПРО** от друга.

Точно този двубой бъде определящ, защото той ще реши въпроса за **господство във въздушно-космическото пространство** и от изхода му ще зависи по-нататъшния ход на войната.

4. Широко използване на космическото пространство за осигуряване бойните действия на войските. Докато в „Пустинна буря“ е използвана орбитална групировка от 35 апарата, то при „Свобода за Ирак“ през 2003 г. те вече са 90, 80% от които на САЩ.

При условие, че в близкия космос ще оперират и ударни средства, както се очаква и за което днес усилено се работи, неговото значение ще стане решаващо.

Доказателство за това е факта, че в страни като САЩ, Русия и Китай вече се създават структури за Въздушно-космическа отбрана, която ще осигурява не само ПВО и ПРО, но и ПКО.

5. Провеждане на операции в кибернетичното пространство за извличане на информация, дезорганизация дейността на противника и провеждане на ударни операции срещу компютърните му системи.

Пример за ударна кибератака е извършената през 2010 г. срещу компютърната система на ирански ядрен обект - тогава компютърен вирус нарушава захранването на центрофугите за разделяне на уран-235, което води до възникване на резонанс и следователно до механични повреди.

Борбата в киберпространството днес е непрекъсната и твърде ожесточена и за нея няма мирно и военно време. Звена за провеждане на кибероперации имат десетки страни, а САЩ още през 2006 г. формираха Кибернетичното командване, директно подчинено на Стратегическото командване, което говори за неговата роля и значение. В момента то разполага с около 1500 кибербойци, които до 2016 г. трябва да станат 8000.

6. Нараства значението на БЛА, използвани не само за разузнаване, но и за извършване на ударни операции. Към 2010 г. във въоръжените сили на САЩ има около 4500 БЛА от 20 типа. Към 2011 г. в американските ВВС са формирани 15 авиоескадрили с общо 170 стратегически БЛА.

Днес десетки страни произвеждат и използват БЛА за разузнаване, а само САЩ и Китай разполагат с ударни. Навлизат на въоръжение и БЛА за РЕБ.

Усилено се отработват и методите за борба с тях, тъй като те са сложна за поразяване цел, с малка отражателна повърхност, слабо топлинно излъчване и конструирани по технология „стелт“.

Въпреки това БЛА се откриват и унищожават, **и дори пленяват**. Първото пленяване осъществи Иран в 2011 г.-тогава се прехваща сигнала за управление на американския строго секретен БЛА „Сентинел“ и го заглушават, а апаратът, не получавайки управляващ сигнал, се приземява аварийно.

Втори такъв случай има преди около месец в Крим. На 13 март 2014 г. над Перекоп е прехванат и приземен разузнавателно-ударен БЛА MQ-5B от състава на 66-та разузнавателна бригада, дислоцирана в Бавария, но прехвърлена в началото на месеца в района на Кировоград, Украйна. На въоръжение в нея са 18 БЛА от този тип, 2 от които за кратко време губи над Крим.

Прехващането на единия е извършено от мобилен Комплекс за РЕБ, в състава на който са 1 пасивна станция за радиолелектронно разузнаване 1Л222 "Автобаза" и 2 станции за РЕПротиводействие. Твърди се, че с руския комплекс разполага и Иран.

7. Активизира се създаването на роботизирани системи оръжия. БЛА са само един пример. Този процес продължава с все по-голям размах и вече се проектират роботизиран безпилотен изстребител, безпилотен бомбардировач, експериментира се безекипажна бронирана бойна машина, роботизиран мобилен многоцевен гранатомет, а в Русия се подготвят изпитания на мобилен роботизиран комплекс за разузнаване и охрана на позиционните райони на стратегическите ракетни комплекси.

За САЩ роботизирането на въоръжението е решаващо направление за постигане на технологично превъзходство във военната област. С БЛА вече са убити стотици хора, но масовото използване на работи за убиване на хората е нерадостно бъдеще на човечеството.

8. Създаване на единно информационно бойно поле чрез интегриране на всички войски, разузнавателно-информационни и ударно-огневи средства на основата на обща информационно-комуникационно-кибернетична система. От тук идва и определението на войната от шесто поколение като **сетецентрична**-нейната мощ и ефективност се базират на т.н. синергетичен ефект, изразен кратко и ясно още от Аристотел: "Цялото е по-голямо от сумата на отделните му части".

Ето и друго обяснение: определена тежест не може да се повдигне нито с дясната, нито с лявата ръка, но с двете може, т.е. обединяването и управлението на войските и оръжията като една интегрирана система увеличава бойната мощ на въоръжените сили!

9. Преструктуриране на въоръжените сили така, че да позволи използване на войските, оръжията и административно-промишлената структура в единно информационно пространство.

В съответствие с изискванията за действие в него се разработват както **новите образци бойна техника и въоръжение**, така и **новата екипировка на боеца**, включваща полева униформа и вградени в нея бронешилетка, мини компютър, свързочно устройство, стрелково оръжие с дневно-нощен наблюдателен прибор, миниатюрна ТВ-камера, лазерен далекомер и други елементи, чиято обща маса не надвишава 20 кг.

С тях боецът се превръща и в източник на информация, попълваща базата данни на единното информационно бойно поле.

xxx

От посоченото до тук може да се направи извода, че войната от 6-то поколение ще бъде коалиционна, интензивна и високо технологична и ще се води на земята, въздуха, водата, в космическото и информационно-кибернетичното пространство.

Тя може да бъде конвенционална само при условие, че се ликвидира класическото ЯО. При условие, че последното е снето от въоръжение и е създаден потенциал от разработваното днес **чисто термоядрено оръжие**, тя ще бъде и ядрена, но без радиоактивното заразяване, присъщо на днешното ЯО.

При условие, че класическото **ЯО е на въоръжение**, вероятността за започване на война от шесто поколение в световен мащаб, е малко вероятна.

Поради това **подготвителният период** за нея ще бъде продължителен и се ще характеризира с неопределено състояние между мир и война.

Основната цел на този период, наред с изграждане на въоръжени сили за действие в интегрирано информационно бойно поле, е заемане на изгодни стратегически райони и на райони, богати с минерални и енергоресурси.

Основен инструмент за това е предизвикването на социални революции или на различни по интензивност **нелинейно-контактни** локални войни, в резултат на които ще се установяват послушни правителства, ще се заемат важни територии и ще се създават проблеми на евентуалния противник.

След 2006 г. именно те са **основен инструмент** от стратегията на САЩ и НАТО, заменил използването на собствените войски, но рязко повишил ролята на специалните подразделения и частните военни формирования.

Тази стратегия изпитва **определено противодействие**. Докато от 1991 до 2006 г. САЩ и НАТО безпрепятствено се позиционираха в различни региони на планетата, то след 2006 г. те изпитват все по-ожесточено открито или прикрито противодействие.

Всичко това вече предизвика /например, в Югославия, Ирак, Судан, Либия, Украйна/ и все повече ще предизвика разпадане на някои страни, промени на държавните граници и на етническия състав на населението и ще бъде свързано с възникване именно на **нелинейно-контактни** локални войни.

Всъщност какво представлява нелинейно-контактната война ?

При нея между воюващите страни няма непрекъсната фронтова линия, а **бойните действия се водят в отделни райони и основно в населени места**, т.е. на практика такава война има характер на **градска партизанска война**.

При нея **основната роля принадлежи на СПВ**, а не на ВВС и ВМС, тъй като контакта между воюващите е непосредствен и почти линеен, с много малка дълбочина. Следователно ударът по противника от въздуха може да бъде и по своите, дори боеприпасите да са високоточни.

Обикновено тази война възниква като естествен или предизвикан протест на населението, бързо овладян от проникнали в страната бойни групи.

Зад тях стои мощен покровител, който ги използва като посредник за провеждане на собствената си политика, **т.е. такава война е прокси-война, т.е. война, водена между могъщи сили чрез посредници**.

В такава война като посредници могат да бъдат подготвени групи от недоволни сред собствения народ. **Пример за това е Украйна** - там демонстрациите бяха овладяни от собствени радикални групи, своевременно подготвени в лагери на Полша и Литва, подкрепени по-късно от нацистки групи от Литва, Полша, Швеция, Германия, а по-късно там са и 300 бойци от американската частна армия „Грейстоун“.

Важна роля е отредена и на пристигналите в началото на март т.г. в Украйна от САЩ група за психологични операции и група специалисти от американското разузнаване, заели един етаж от сградата на Службата за безопасност в Киев и развърнали изнесен пункт за управление в Донецка област.

Възниква въпросът : досегашното строителство на нашите въоръжените сили гарантира ли успех в нелинейно-контактна война на наша територия?

Известно е, че националната сигурност зависи от комплекс фактори, които за нашата страна са посочени в приетата през 2011 г. **Стратегия за национална сигурност**. На нейна основа през същата година е приета **Национална отбранителна стратегия**, която е база за строителство на въоръжените сили.

Според посочените документи **няма опасност от война на наша територия**.

Главната опасност за националната сигурност идва от две групи фактори :

- вътрешни, като корупция, организирана престъпност, демографски срив и др.п., които обаче не са предмет на дейност на ВС,

- външни, от които решаващо е влиянието на международния тероризъм.

Според посочените документи борбата с него ще се води в **рамките на НАТО** и там, където той се заражда, т.е. **далеч от нашите граници**,

Именно това е основата, върху която се **извършва строителството на въоръжените сили**, наречени гръмка „Единен комплект ефективни сили за модерна отбрана“.

Реален ли е този подход ?

Отговорът е категорично не! Защото той не допуска възникване на война на наша територия, а такава, и то **нелинейно-контактна**, е напълно възможна.

Основание за това е увеличаващата се радикализация на ислямския фундаментализъм на Балканите, където, особено в Западните, действат многобройни радикални организации. При определено стечение на

обстоятелствата те могат да нанесат контраудар на европейска територия, започвайки от Балканите и в частност от наша територия.

Това е напълно възможно, особено като се има предвид развитието на определени процеси в страната, по които се водят съдебни дела, десетките искания за имоти, създаване на партия на несъществуващ етнос и нееднократни подстрекаващи изказвания на депутати и безотговорни политици. А недоволни и екстремисти в страната ни имаше, има и винаги ще има и то не само от един етнос.

При това наши контингенти вече участваха в няколко схватки с международния тероризъм. На наша територия има и три американски бази и може би, на фона на украинските събития, е договаряна и четвърта, в Безмер. Появяват се сондажи и за установяване на наша територия на РЛС от системата за европейска ПРО, която всъщност е част от глобалната система за ПРО на САЩ.

Активирането дори на малка част от населението, подкрепяно от проникнали дори и само няколко малки наемни групи, гарантира началото на **прокси-война на наша територия**, която много бързо ще се разрасне и с която ще сме длъжни да се справим със собствени сили и средства.

Защо със собствени сили и средства?

Нека отново погледнем регламентиращите документи. Според Стратегията за национална сигурност това ще стане с помощта на нашите съюзници, т.е. чрез активиране на чл. 5 от Вашингтонския договор.

Съгласно чл. 5 при **въоръжено нападение** срещу която и да е страна-членка, НАТО ще окаже помощ, предприемайки незабавни действия, **каквито смята за необходими**, индивидуално или съвместно с други страни, **включително използване и на въоръжени сили**, за което се изисква съгласие на всички страни-членки.

Тази уклончива формулировка е приета с цел недопускане на автоматично обявяване война на агресора и точно тя дава основание на американски сенатор да отбележи, че ако САЩ решат, че предоставяне, например, както се изразява той, на 10 галона бензин е достатъчна помощ, то те ще са изпълнили съюзническите си задължения.

Трябва да се подчертае, че в **чл. 5 се има предвид външно въоръжено нападение**.

Ето защо, ако на наша територия **започне нелинейно-контактна война**, то тя не попада в тълкуването на чл. 5 и най-вероятно ще бъде окачествена от съюзниците като вътрешен конфликт, нарушаване на човешките права на част от населението или на демократичните принципи, което не предполага оказване на помощ.

По всяка вероятност съюзниците ни **ще се позоват на чл. 3** от същия договор, според който страните-членки са длъжни да **развият собствения си отбранителен потенциал** за отблъскване на въоръжено нападение **и за гарантиране на националната сигурност**.

Именно затова вторачването на отговорните за сигурността на страната ни политици и държавници само в чл. 5 е крайно неправилно, вредно и е волно или неволно пренебрегване на военните аспекти на националната сигурност.

Така може да се окачестви и твърдението, че **само професионална армия** е достатъчна за гарантиране на националната сигурност.

Украинската професионална армия е пример, че точно това не е така. Докато наборната сирийска армия вече 4-та година защитава страната си, украинската професионална не направи нищо, за да попречи на отделянето на Крим, а там беше дислоциран 22-хиляден контингент, разпределен на 194 военни поделения, от които около 10 крупни и напълно боеспособни! Поради това на 17 април украинския парламент взе решение за възобновяване на задължителната наборна служба.

Това е красноречиво потвърждаване на **старата максима**, че професионалната армия е способна да убива на чужда територия, но не е способна да умира при защита на Отечеството си. Защото в такава обстановка сработва естественото човешко свойство – защо само аз, нима земята ни не е на всички!

Изводът се налага от само себе си – суверенитетът на дадена страна може да се защити единствено от народа, от излъчените от него въоръжени сили, но с помощта на целия народ.

В професионалната армия **служат наемници**, значителна част от които нямат необходимото техническо образование за усвояване на високотехнологични системи оръжия и които изобщо в това отношение не могат да се сравняват със завършилите висше образование. Защото и въоръжението, и бойната работа все повече се интелектуализират и изискват съответно подготвен персонал, а не просто бройки.

Наемните войници, като всички занаятчии, работват хляба си и затова **народът не приема** такава армия като своя. Оттук и обратното отношение-отчуждаване на професионалната армия от народа си.

Твърди се, че за кратко време не могат да се подготвят добри военни специалисти и че икономически професионалният войник струва по-малко средства на обществото.

Тези твърдения не издържат критика, защото в армията има нужда и от войници, които могат да се подготвят за 5-6 месеца, и от високоподготвени специалисти. И двете категории като запасни могат да бъдат боеспособни продължителен период от време.

Що се отнася **до средствата** мога само да напомня, че сигурността на страната няма цена! Опитът от проведените настъпателни операции през последния четвърт век показва, че спестеният днес милион от нуждите на въоръжените сили означава милиардна икономическа загуба утре.

Освен това не всичко е непосредствено свързано със средства, например, дисциплината във въоръжените сили, качествено провеждане на учебно-възпитателната дейност, оптимизацията на структурата и редица други важни въпроси.

Средства могат да се спестят и ако се поръчват някои образци въоръжение **на нашия ВПК**, чието възстановяване и нормално функциониране е жизнено важно за сигурността на страната, при това той има и важно социално значение.

Намаляването **на ВС и разрушаването на ВПК**, не постъпването на ново въоръжение и немодернизиране на използваното означава **загуба на боеспособност**, която при определено стечение на обстоятелства ще бъде фатална и ще доведе до много неоправдани жертви, а възстановяването ѝ, разбира се, ако има време за това, ще изисква многократно по-големи средства и огромни усилия.

Днес по нов начин се поставя и въпроса за **териториалната отбрана**. Ако доскоро се считаше, че в тила ще действат отделни диверсионни групи, с които ще се справят силите на МВР, то при нелинейно-контактната война това просто не е възможно.

Огнищата на съпротива ще бъдат многобройни, а групите много добре подготвени и въоръжени, с които силите на МВР няма да се справят, защото нито имат съответна подготовка, нито разполагат със съответно въоръжение.

Именно поради това е необходима своевременна подготовка на териториален резерв, **но не на доброволен и платен принцип**, а на базата на **чл. 59, т.1** от Конституцията на РБ, който гласи : „Защитата на Отечеството е дълг и чест за всеки български гражданин“, а в т. 2. е записано : „Подготовката на гражданите за защита на Отечеството се урежда със закон“.

Проблемът е в това, че действащият **Закон за резерва на въоръжените сили на практика** изключва военната подготовка на българските граждани и те не могат с чест да изпълнят дълга си към Отечеството!

Защото въпросът е поставен **на доброволна, а не на задължителна** основа. Обосновката, че това е така в някои страни от Европа, просто не издържа сравнение – и нашата история, и етническият ни състав нямат нищо общо с която и да е от тях.

Затова те не могат да бъдат пример за нас при строителството на въоръжените сили.

Освен това прилагането на днешния Закон за резерва води до разпиляване на сили и средства за дейности, като **бутафорна** военна подготовка на ученици, на студенти и граждани, **сами пожелали** да преминат военна подготовка, т.е. наивитетът в този закон граничи или с пълно непознаване особеностите на войната и подготовката за нея, или е прикрито предателство на националните интереси.

Именно поради това, реално оценени, действащите регламентиращи документи са **крайно неточни, непълни и нямат нищо** общо не само със съвременните изисквания към ВС и към евентуалните заплахи, но и с изискването на чл. 59, от нашата Конституция и на чл. 3 от Вашингтонския договор.

Какво е необходимо да се направи?

Според нас, членовете на Клуб „Ракетни войски и артилерия-Олимпий Панов“, военните аспекти на националната сигурност **могат правилно и пълно** да бъдат осигурени чрез предприемане на действия в три направления:

- **първо, актуализиране на** Стратегията за национална сигурност чрез допускане на възможност за възникване на нелинейно-контактна война на наша територия,

- **второ, актуализиране на** Националната отбранителна стратегия **и коригиране** строителството на въоръжените сили чрез приемане на **смесена система за комплектуването** им с личен състав-**професионална** за изпълнение на съюзническите ни задължения **и задължителна и всеобща наборна** с ясно указване на формите за нейното осъществяване, и

- **трето, ускорена модернизация** на съществуващото В и БТ и преди всичко това на Сухопътните войски, като по-достъпен вариант на този етап от закупуване изцяло на ново въоръжение. В този аспект е крайно необходимо **реанимиране** на военно-техническата наука, активиране и **държавно подкрепяне** на предприятията от нашия военно-промишлен комплекс.

Предложенията на Клуб РВиА, според нас, са добра основа за обществено обсъждане на повдигнатите въпроси и за правилното им разрешаване от съответните държавни институции именно при допускане, че е възможно да ни бъде наложена сложна, разрушителна и жестока нелинейно-контактна война.